

עוצי השרה

מבית מכון - 'מדרגותא דרבי מאיר'

להוצאת תורות רבות"ק לבית דראהביטש - סטרעליסק - סטריא

• פרשת בלק [בחו"ל חקת] תשפ"ב • גליון מ'

שרה הנוטה

**מדרכי ההשתדלות היא להשתדל פעם אחת או שניים,
אבל יותר מכך אין זה בכלל השתדלות**

רק באמת כי כן הוא אשר ב' פעמים נחשב להשתדלות הראויה ועל כן יוסף הצדיק הזכיר השתדלותו ב' פעמים, ורק סיבת הדבר מה שנשאר בבית הסוהר ב' פעמים הוא מפני שאמר 'זכרתני והזכרתני', הוא כי יוסף הצדיק על פי מדרגתו לא היה צריך להשתדלות כלל, רק בלתי לד' לבדו.

הטענה על בלק היה שעשה יותר מן ההשתדלות

ובזה יש לבאר מה שאמרה לו האתון לבלעם "מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים" היינו כי הטענה שלה היתה על 'שלש פעמים' כי מה שהכה אותה ב' פעמים הראשונות ניהא, דכיון שראה שהיתה נדחקה אל הקיר ואינה זוה ממקומה אזי מן הדין יש לו לנסות ולהשתדל על מנת שתלך כראוי, אך יותר מכך אין לו לנסות, ועל זה אמרה לו 'כי הכיתני זה שלש רגלים' וזה לא היה לך לעשות כן, אלא ב' פעמים ודי לך בזה.

ויתבאר יותר כי אחר שהכה אותה פעם שלישית נתגלה למפרע כי אף השני פעמים הראשונות שהכה אותה לאו מצד הדין היה, כי אם מצד דרכי ההשתדלות עשה כן הרי שלא היה מכה אותה שלש פעמים אלא ב' פעמים בלבד, ומזה שהכה אותה פעם שלישית ממילא נעשה למפרע טענה על ב' פעמים הראשונות שהכה אותה, וזהו שאמרה לו 'כי הכיתני זה שלש רגלים' כי 'זה' ר"ל עתה הפעם השלישית היא הנותנת להיות טענה על ב' פעמים הראשונות.

(ליקוטי "מאור ישראל" לרבינו מהר"ן)

ההשתדלות היא משל למסמר

ויפתח ד' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים (במדבר כ"ב כ"ח).

יש לבאר הענין על פי מה דהוה מורגלא בפומיה דהגאון רבי אברהם ישעיהו קרליץ זצ"ל בעל ה"חזון איש", כי ההשתדלות יש לעשות ב' פעמים ולא יותר, היינו שאם צריך איזה מובה מהכירו וכדו' אזי יש לו לנסות ולפעול עבוד זה שתי פעמים ואם הצליח בהם מוטב ואם לאו לא ינסה בדבר זה שוב, והיה אומר בזה כי הוא נמשל למסמר שמנסים להכניס אותו לקיר ולדוחפו היטב, אזי אם מנסה ב' פעמים מוטב ואם מנסה יותר אזי מתעקם המסמר.

ראיה מיוסף הצדיק שהשתדלות הוא ב' פעמים

ויש להביא ראיה לדבר כי באמת מצינו אצל יוסף הצדיק ע"ה אשר אמר לשר המשקים (בראשית מ' י"ד) "כי אם זכרתני והזכרתני", ונענש על זה להיות בבית הסוהר עוד ב' שנים, משמע לכאורה כי מה שעשה השתדלות ב' פעמים ואמר 'זכרתני' ושוב 'הזכרתני' הרי זה יותר מן ההשתדלות, א"כ מצינו שאף ב' פעמים הוי יותר מן ההשתדלות, אמנם במדרש (ריש מקץ) נאמר על זה "אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו (תהלים מ' ה'), זה יוסף, ולא פנה אל רהבים, על ידי שאמר לשר המשקים, זכרתני והזכרתני, נתוסף לו שתי שנים", ומשמע לכאורה כי יוסף הצדיק שם מבטחו בד' ולא בשר המשקים, והיינו אף דאמר ב' פעמים זה היה נחשב ל'שם בד' מבטחו'.

לז"נ קש"ת רבינו רבי ישראל בן קש"ת רבינו רבי מאיר סג"ל לנדא מדראהביטש זצוק"ל

עג. אחר תפילת שהרית אצל רבותינו ז"ל היו עורכין קידושא רבא בבית המדרש, מידי שבת בשבתו, על הרוב היה מחמת שמחות אשר התקיימו בבית המדרש, אך גם באופן שלא היה שבת שמחה ביהמ"ד השתדלו לערוך קידוש בביהמ"ד, והוא הנקרא סעודה דרבי חידקא.

1. רבותינו ז"ל נהגו כן, וכן נהג הרה"ק רבי אליהו מז'אלין זי"ע.

ופע"א היה שרבינו מהר"י ז"ל בשב"ק אחה"צ היה נראה בהול במהירות, ועם כל זאת נתיישב לאיזה מינוטע"ן לאכול פירות, ואמר כי לא היה היום קידושא רבא, ובה יוצא יד"ח סעודת ר' חידקא.

ומקור המנהג לערוך קידוש קודם הסעודה, הוא ע"פ מה דאיתא בגמ' {שבת קי"ז ע"ב} ת"ר כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש רבי חידקא אומר ארבע א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאאו בשדה רבי חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא ורבנן סברי בהדי דאורתא", ועל כן קוראים זה 'סעודת ר' חידקא'.

אמנם ב"דעת תורה" {ה' טריפות סי' ל"ה} קרא תגר על מנהג זה, שהרי המרדכי בחולין {פכ"ה} כתב שהחושש לדעת מ"ד שנדחה מן ההלכה יש בו חשש מינות, ועיין בט"ז {סי' תקנ"א סק"י} וכן בברכי יוסף {יו"ד סי' י"ז}.

וכן הביא בשו"ת מור ואהלות {דף י"ז} שהרה"ק רבי שמואל מקאמינקא זי"ע היה מנהגו אשר אם נצרך לאכול קידוש בשב"ק קודם הסעודה מחמת שמחה וכדו', לא היה מברך מעין שלש אחריו אלא נוטל לידים תיכף להורות דאין הלכה כר' חידקא.

אמנם בשו"ת נחלה לישראל {סי' י"ד} יישב המנהג דכיון שאין אנו עושין סעודה גמורה מותר.

אך לכאורה צ"ב דממ"נ אם יוצאין יד"ח בקידוש זה לדון סעודה א"כ הדרא קושיית הדעת תורה למקומה דהוי חשש מינות, ואי אין יוצאין יד"ח הקידוש זה מה טעם נהגו כן.

אמנם אפשר לחלק בין אופן שחז"ל דחו שיטה מן ההלכה, או הקדמונים הוכיחו דלא כהאי שיטה, דעל זה נקט המרדכי דאם הוא מחמיר כאותה שיטה יש בו חשש מינות, משא"כ הכא לא זו שבגמ' לא דחו את שיטתו של ר' חידקא כלל, אלא אדרבה ר' יוחנן מברך דטעמו וטעמא דתנא קמא מחד קרא הוא, ואף בראשונים לא כתבו לדחות דעתיה דר' חידקא, אלא דנקטו הלכתא כתי"ק, [ונראה דמה דנקטו הלכתא כתי"ק הוא משום דמצינו בגמ' אחריתא {שבת קי"ח ע"א} דאמרין שם "א"ר שמעון בן פזי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג מחבלו של משיח כתיב הכא יום וכתוב התם {מלאכי ג' כ"ג} הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום וגו' מדינה של גיהנם כתיב הכא יום וכתוב התם {צפניה א' ט"ו} יום עברה היום ההוא ממלחמת גוג ומגוג כתיב הכא יום וכתוב התם {יחזקאל ל"ח י"ח} ביום בא גוג", ומדהזכירו שם רק שלש סעודות משמע דכך היא הלכתא] בכה"ג אף דלהלכה נפסק כתי"ק מ"מ המחמיר כשיטת ר' חידקא, שפיר עביד.

הערליכע גוי?

פע"א בפרשת בלק היה אצל הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע רב אחד ירא שמים ועלה הרב לתורה במקום בהן, וקודם שהתחיל בברכת התורה שאל לו הרה"ק מפרמישלאן זי"ע מה היה בלק יהודי אוי גוי? ענה הרב מסתמא דבר ידוע היא כי הי' גוי מעם מואב. שוב שאל אותו אם כן, אמור לי הטעם מדוע נקראה סדרה אחת שבתורה הק' ע"ש גוי זה פרשת בלק? ולא ידע הרב מה לענות.

אמר הרה"ק מפרמישלאן זי"ע אני אומר תירוץ על זה, ושח: פעם אחד הלכנו אני וחברי יחד אל הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע ופתאום נתך עלינו מטר נורא בהיותנו על הדרך ובכל רגע נתחזק הגשם עד כמעט שפרחה נשמתינו מגודל הקור וחפשנו איזה בית ליכנס בו עד כי אחרי רוב הליכה מצאנו בית אחד ונכנסנו בתוכו ומצאנו בו גוי אחד שדר באותו בית והתחלנו לחזור לאחרינו.

יצא אלינו הגוי וביקש מאתנו: אל נא תעברו מעלי בלי לינה, ונתן לנו לינה לילה טובה מאד, ובבוקר השכמנו לדרכינו, ובשעת הליכה נפלה מחלוקת ביני ובין חברי, כי חברי אמר בלשון זה: דאס איז איין ערליכער גוי! ואנכי אמרתי כי אינו נכון לומר כן רק איין אומערליכער גוי! ונשאר בינינו כי נשאל את פי הרה"ק מקרעמניץ ועם מי שיסכים כן יקום. וכאשר באנו לרבינו ז"ל אמר אלי: אמור מאיר אתה מנא לך מדברי התורה"ק שהוא איין אומערליכער גוי?

ומיד אמרתי ע"פ מאמר רשב"י {בב"ר פ' וישלח פל"ג} שאמר הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב אלא וכ"ו א"כ לפ"ז אם ההלכה היא שעשו שונא ליעקב, ובכ"ן אם היה הגוי ההוא מרחק אותנו היה עושה בהלכה ואזי ראוי היה לומר עליו איין ערליכער גוי, אבל הגוי הזה קירב אותנו בכל מיני התקרבות ועשה שלא כהלכה א"כ הוא איין אומערליכער גוי, כי עשה שלא כהלכתו.

ואז אמר הרה"ק מקרעמניץ כי הצדק אתי - דהנה גם כאן תמיה גדולה על בלק שבטח ידע מאזהרה שנוהרנו על תצר את מואב א"ב על מה ולמה שבר את בלעם לקלל אותנו הלא לא היה לו מה לירא מפנינו אלא הוא היה מוכרח לעשות בהלכתו הנ"ל הלבנה שעשו שונא ליעקב וא"כ היה בלק איין ערליכער גוי על כן התחלה הסדרה בשם בלק כי היה איין ערליכער גוי און מיט איין ערליכען גוי מעג מען אנהייבין די סדרה.

(ספר "מרגניתא דר' מאיר")
על הרה"ק ר"מ מפארמישלאן זי"ע

שהשמחה במעונם

נשגור בזאת ברכת מזלא טבא וגדיא יאה
לידידינו היקרים

הרה"ח ר' צבי קאהן שליט"א

לרגל היכנס בנו הבה"ח יצחק שיחי לעותו"מ

כה יתן ד' וכה יוסיף שפע רב ממעון הברכות
ואך טוב וחסד ירדפוכם כל הימים

עשה לך שרף

דברים שנשא במעמד עם ועדה
הגאון רבי יהודה נח ויינברג שליט"א – רב קהל הסידי סלונים בבורו פארק
מחותנו של רבינו זצוק"ל
לרגל מלאות י"א חודש להסתלקותו של רבינו זצוק"ל – י' תמוז
ביום שב"ק פר' חקת העעל"ט בבית מדרשינו בבני ברק

לא אאריך בדברים, בפר' השבוע (חקת) כתוב את שירת הבאר, שם נאמר (במדבר כ"א י"ח) "באר הפרוה שרים כרוה נדיבי עם במחקק במשענתם" וכו', וברשי"י ושם פסוק כ' ד"ה ומכמות הגיא וכו') נאמר 'דבר אחר כרוה נדיבי העם כל נשיא ונשיא כשהיו חונים נוטל מקלו ומושיך אצל דגלו ומחנהו, ומי הבאר נמשכין דרך אותו סימן ובאין לפני הניית כל שבט ושבט'.

ולכאורה יש לעמוד ולהתבונן בדבר, מאחר אשר רבותינו ז"ל מנו כל כך הרבה ניסים שנעשו בבאר, וכל מעשה הבאר מתחילתו היה בדרך ניסית, א"כ מדוע לא היתה הבאר מוגיעה עד לשבטים מאליה, ומה טעם היו צריכין כל נשיא ונשיא לחוקק שביל ודרך לשבטו.

רק יש לפרש, כי מי הבאר היו מים רוחניים, מים עליונים, ובפרט כי המים רומזין על הדעת, ולא היה בכח עם ישראל להשיג את המים העליונים האלה, כי לפעמים יש שפע גדול אשר יורד מן השמים אבל אין האדם ראוי לקבל את השפע הגדול הזה, ואף דמן שמיא מיהב קא יהבי, מ"מ אי אפשר לשפע הגדול הזה לבוא לידי האדם ללא שיהא ראוי לכך, וזאת היתה עבודת הנשיאים ליקח את המים העליונים ולהכריעם ולקשרם אל עם בני ישראל, על מנת שיהיה לכל אחד ואחד קשר והיבור לזה, וכדי שכל אחד ואחד יוכל לשאוב מבאר מים חיים אילו אצלו.

ולכך היה מושך אותם לפי דגלו ושבטו, כי הנשיא היה יודע האיך לקשר את המים העליונים האלה לפי מדרגת המקבלים, שלא יהא יותר מכפי מדרגתם שאז לא יוכלו להנות מן המים העליונים האלה.

בעומדינו עתה במלאות י"א חודש, הרי כאן לפנינו נמצא הבאר מים, הוא המפעל הגדול אשר הקים מחותני דער דראהביטשער רב זכר צדיק לברכה, וגם נמצאים כאן כל העדה המפוארה, הם 'המקבלים' את המים העליונים, אך לדאבונו הגדול חסר את ה'נשיא' אשר הוא במטהו הגדול יחוקק את הדרך והשביל להעביר את המים העליונים אל כל אחד ואחד מן המקבלים.

הוא הנשיא אשר חקק במקלו את הדרך, אשר הנחיל מן הבאר מים העליונים לעדרים, איננו, אך בואת נחמתינו אשר רואים את כל המפעל הגדול הזה ואת המקבלים הולכים וממשיכים הלאה, והשאיף אחריו את בני החשובים כל אחד ואחד בשמו הטוב בדרך ללא יוצא מן הכלל, והכל ממושיך על פי דרכו אשר הטוה בחייו, ויהי רצון אשר נוכח במהרה לגאולה השלימה, אמן.

שרפי חודש

הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע - י"ג תמוז ה'תק"פ

הוריו – הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע, ומרת מרים ע"ה בת המקובל הצדיק רבי מאיר פופריש זי"ע.

לידתו – בשנת ה'תקכ"ח { יש שכתבו ה'תק"ו אך לפי מסמכים מקוריים הרי שטעות הוא }.

נוות ביתו – נישא לבת הרה"ק רבי אליעזר מקולבסוב זי"ע.

רבותיו - הסתופף בצל קודשו של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, ובצל קודשו של אביו זי"ע.

פעילותו – אחר הסתלקות אביו החל להנהיג עדה בישראל ורבים נהרו לפתחו, ונחשב בבורו כאחד מגדולי האדמו"רים, נתפרסם שמו על ידי סידורו הידוע הנקרא 'תפלה ישראל' – 'סידור בארדיטשוב' אשר הודפס לראשונה בראדוויל, ונתקבל אצל גדולי החסידות כסידור מוסמך ומדוקדק בנוסחאותיו וקבלותיו,

זרעו – בנו הרה"צ רבי יצחק מגראנוב זצ"ל חתן הרה"ק רבי שלום שכנא מפראהבישט זי"ע, בנו הרה"צ רבי מיכל מווישנוביץ זצ"ל, בנו הרה"צ רבי יוסף יוסקה מוואלטישיק זצ"ל, בנו הרה"צ רבי ישראל חתן הרה"ק רבי חיים הגר מקוסוב זצ"ל, ובתו מרת חוה זו' הרה"ק רבי אהרן מקרלין זי"ע בעל ה'בית אהרן', וחתנו הרה"ק רבי יוסף דוד מאליק זי"ע.

תלמידיו – הרה"ק רבי אברהם דב מאווריטש זי"ע בעל ה"בת עין", הרה"ק רבי נתן מברסלב זי"ע, הרה"ק רבי מאיר מפארמישלאן זי"ע, והגה"ק רבי ישעיה שור זי"ע בעל "כליל תפארת", הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע, ועוד.

תורתו - סידור בארדיטשוב – תפלה ישראל, ובעת האחרונה לוקטו אמרותיו ותולדותיו בספר 'פרשת גדולת מרדכי'.

הסתלקותו – ביום ג' תמוז עשרה ימים קודם הסתלקותו כתב צוואה לבניו ובנותיו לנהוג בדרכי התורה והיראה, ונסתלק ביום י"ג תמוז ה'תק"פ, ומנוחתו כבוד בעיר קרעמניץ ומקום ציונו לא נודע.

רבינו מהר"י זי"ע נמנה על צאצאיו, [סדר היחס נביא אי"ה בשבועות הקרובים]

מעשה אודותיו ראה לעיל מדור "מעט צרי".

הפצת הגליון נודבה ע"י

ידידינו החשובים משפחת ורשבסקי – ת"א

לע"נ אמם מרת איטא אסתר ע"ה

בת הר"ר שמעון יוסף ז"ל

נלב"ע י"ד תמוז

הפצת הגליון נודבה לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק רבי מרדכי מקוזמיר זי"ע

בן הרה"ק רבי אברהם מטריסק זי"ע

י"ד ח' תמוז ה'תרע"ז

קטפי גנוזות

חקרי המכון - מציבות מספרות - צאצא חדש להרה"ק מניישטאט זי"ע

כיהן רבינו זי"ע הינה שוכנת שישים קילומטר צפונית לווארשה בין העיר סוכצ'ין לעיר פולטוסק, כאשר ציינו את העיר היו מציינים 'ניישטאט שעל יד פלונסק', דרומית לעיירה זורם נהר סונה, העיירה היתה ברובה הגדול יהודית והגויים היו שוליים וניחים בה, כיום נקראת העיר בשם 'נובה מיסאטו על {נהר} הסונה" מתוכם עולה דבר נפלא כי הר"ר יוחנן הלל ארענשטיין ז"ל היה חתנו של הרה"צ רבי משה יוסף זצ"ל בנו של הרה"ק רבי דוד צבי מניישטאט זי"ע, הוא נישא למרת מלכה ע"ה ונפטר בשם טוב ביום ג' חשוון ה'תרפ"ד, בנו הר"ר משה יוסף ז"ל נקרא על שם זקינו הנ"ל ונפטר בשם טוב ביום י"ד אייר ה'תרצ"ג.

תרנו בין בתרי כותבי תולדותיהם של הני צדיקים אך לא נמצא זכר לגזע זה, אך הנה השם 'משה יוסף' ארענשטיין מורה באצבע כי הינו שייך לאותו גזע, כי השם 'משה יוסף' נמצא אצל בנו של הרה"ק רבי ד"צ מניישטאט זי"ע כנ"ל, אך מה שנודע לנו עוד מתוך שיטי המציבה הוא כי שם אביו היה 'ר' יוחנן הלל'.

השבוע (ר' תמוז) חל יומא דהילולא קדישא של הרה"ק רבי דוד צבי מניישטאט זי"ע בנו השני של הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זי"ע.

בתוך עבודות מחקר של מכונינו על תולדותיו של אותו צדיק, בא לידינו צילום מציבה מביית החיים הגדול בווארשא המכונה 'גנשא', לפי הנוסח החרוט על גביה הרי שתחתיה טמון 'איש ישר ירא ד' הלך בדרך תמים ועסק בתורה ובמצות ובמעשים טובים כל ימיו הר"ר משה יוסף ארענשטיין ז"ל נ"נ להרה"ק מקוזמיר זי"ע והרה"ק רב דוד צבי מניישטאט זי"ע'.

מציבת הר"ר יוחנן הלל ארענשטיין ז"ל בביה"ח בווארשה

אך כבר אמרו רבותינו ז"ל 'יגעת ומצאת תאמין' אשר לאחר עמל רב הצלחנו למצוא את ציונו של אביו אשר טמון אף הוא בביה"ח זה, ועליו הובא כי היה בנו של הר"ר יחיאל זאב ז"ל,

מציבת הר"ר משה יוסף ארענשטיין ז"ל בביה"ח בווארשה

מבדיקת השנים עולה כי מוכרח הוא להיות לערך דור שלישי או רביעי להרה"ק רד"צ מניישטאט, כפי המובא בכל הספרים הרי שלהרה"ק רבי דוד צבי מניישטאט זי"ע היה בן יחיד שמו הוא הרה"צ רבי משה יוסף זצ"ל, אשר נפטר בימי עלומיו, הוא אבי הרה"ק רבי יעקב מיאבלונא זי"ע.

במסמכים עתיקים הנמצאים בארכיון העיר ווארשה, [אגב יש לציין כי אף העיר ניישטאט מסמכיה מונחים כיום בעיר ווארשה אשר היתה עיר המחוז שלה, ונציין כי השם 'ניישטאט' נמצא בעיירות רבות במרחבי פולין, ועל כן יד לדעת להפריד בין הדבקים, כי למשל אינה דומה ניישטאט בה כיהן הרה"ק רבי שמואל מקארוב זי"ע לניישטאט בה כיהן רבינו זי"ע, עיר זו בה

ספה"ק חמדת דוד להרה"ק מניישטאט זי"ע

לפי זה עולה גזע נוסף ביחס להרה"ק רד"צ מניישטאט זי"ע, אשר לא נודע עד לעת עתה, ולא בא עדיין בכתובים.

הפצת הגליון נודבה ע"י

ידידינו החשובים משפחת הימלפרב שיחי' - גבעת שמואל

לע"נ בעלה ואביהם

הר"ר מרדכי זינוול בן הר"ר ישראל אהרן ז"ל

אשר הושיבו ישיבה על קברו לתפארה בבית מדרשינו

כולל ש"ס "תכלת מרדכי"

נלב"ע י"ג תמוז ה'תשפ"א - תנצב"ה

הפצת הגליון נודבה ע"י

ידידינו הרה"ח ר' צבי קאהן שליט"א

לרגל שמחת היכנס בנו

הבה"ח יצחק שיחי' לעותו"מ

לזכר עולם יהיה צדיק

נשמתו הטהורה של

הרה"ק רבי צבי יהודה

בהר"ר ישראל אברהם זי"ע

מבלאזיב

ויד' ט"ו תמוז ה'תשע"ח

ברכה המשולשת

טנא מלא ברכות נשגר קדם האי גברא רבא הרה"צ רבי מרדכי זיסקינד סג"ל לנדא שליט"א

בן רבינו מהר"מ זי"ע

לרגל השמחות השרויות במעונו

בהולדת הגנין

בן להרה"ח ר' יצחק ויינברג שליט"א

חתן חתנו הרה"ג ר' עקיבא שלעזינגער שליט"א - אב"ד יראים לונדון

באירוסי הנכד

הבה"ח יחזקאל שיחי'

בן לחתנו הרה"ג ר' שמואל ראטענבערג שליט"א - אב"ד קאזאווע

בנישואי הנכד

הרה"ח ר' אברהם אביגדור נחום שליט"א

בן לחתנו הרה"ח ר' פנחס שטערן שליט"א